

Донецька обласна універсальна наукова бібліотека
ім. Н.К. Крупської
Науково-методичний відділ

**“І ПОДВИГ ПРОМЕТЕЯ,
І ВЕЛИЧ КОБЗАРЯ”**

(Дайджест за підсумками обласного
огляду діяльності бібліотек)

Донецьк 2004

**ББК 78.381.9:83.3(4Укр)
И 11**

“І подвиг Прометея, і велич Кобзаря”: Дайджест за підсумками обл. огляду діяльності б-к / Донец. ОУНБ ім. Н.К. Крупської; Уклад. Н.П. Супрунець. – Донецьк, 2004. – 8 с.

Укладач: Н.П. Супрунець

Редактор: О.Г. Полева

Відповідальний
за випуск: Н.П. Авдеєнко

Комп’ютерний набір: В.І. Копійка

Обласний огляд діяльності бібліотек “І подвиг Прометея, і велич Кобзаря”, оголошений з нагоди 190-річчя від дня народження Т.Г. Шевченка, тривав з 9 березня 2003 р. по 1 квітня 2004 р.

В ході огляду бібліотеки всебічно виявили свій творчий потенціал, проводячи численні заходи щодо вшанування пам'яті Великого Кобзаря, розповсюдження його духовної спадщини.

Участь в огляді сприяла об'єднанню зусиль бібліотек, державних установ, навчальних закладів, установ культури та мистецтва, громадських організацій в пошуку ефективних засобів популяризації шевченкіани.

Особливого піднесення ця робота набула в бібліотеках інноваційного типу – центрах відродження української культури, духовності, історичної пам'яті, бібліотеках-світлицях, які є в кожній ЦБС.

З метою поповнення бібліотечних фондів творами Т.Г. Шевченка, літературою про його життя та творчість в більшості міст і районів області пройшли благодійні акції “Подаруй бібліотеці книгу”, в результаті яких до бібліотек надійшли зібрання, окремі видання творів поета, серед яких є рідкісні й цінні.

Бібліотечні працівники творчо підійшли до оформлення приміщень, розкриття бібліотечних фондів. Майже в кожній бібліотеці були створені шевченківські куточки з використанням національної символіки, виробів декоративно-прикладного мистецтва тощо.

Повсюдно були організовані книжково-ілюстративні виставки “Пророк святої України”, “Безсмертна спадщина Кобзаря”, “Т.Г. Шевченко: життя, творчість, світогляд” та ін. Разом з традиційними впроваджувались інноваційні форми виставкової роботи. Так, ефективними формами наочної популяризації шевченкіани стали звукові книжкові виставки (Костянтинівська міська ЦБС), виставки-вікторини, виставки-діалоги (Красноармійська районна ЦБС), виставки-вернісажі (Краснолиманська міська ЦБС), виставки-інтерв'ю, роздуми (Торезька міська ЦБС). Великий резонанс серед широкого читацького загалу мала презентація книжкової виставки “Він вірив, що настане день новий” в Горлівській ЦМБ ім. Т.Г. Шевченка, на якій були присутні і виступили голова місцевого відділення товариства “Просвіта” В.М. Сіробаба, краєзнавець А.І. Шевченко.

До організації книжкових виставок у Слов'янській міській ЦБС активно залучаються читачі. Студенти художнього ліцею міста взяли активну участь у конкурсі на краще оформлення експозиції, присвяченої Т.Г. Шевченку. Кращі роботи були використані у бібліотечній практиці.

Література, представлена на книжкових виставках, користується постійним попитом. Наприклад, з більш ніж 50 виставок, організованих у Донецькій ЦБС для дорослих, було видано понад 400 книжок.

Бібліотечні працівники провели велику роботу з вивчення інтересів та потреб читачів щодо української художньої книги, зокрема, творів Т.Г. Шевченка. Бібліотеки Дебальцівської, Дмитрівської, Сніжнянської, Харцизької міських, Волноваської, Красноармійської районних ЦБС провели

соціологічні дослідження, анкетування, опитування читачів “Українська художня література: орієнтири, цінності, концепції”, “Т.Г. Шевченко і українська книга”, “Мій улюблений твір Т.Г. Шевченка”.

З метою інформаційної підтримки популяризації шевченкіани відповідну роботу було проведено з довідково-бібліографічним апаратом бібліотек: виділено рубрики “190-річчя від дня народження Т.Г. Шевченка”, організовано ряд тематичних картотек: “На пошану Великого Кобзаря” (Артемівська ЦМБ), “Шевченкіана” (Добропільська ЦРБ), “Поет на всі віки” (Сніжнянська ЦМБ), “На вічнім шляху до Шевченка” (Красноармійська ЦМБ).

На допомогу користувачам розроблені бібліографічні покажчики “Невмирущий Тарас святу Україну єднає” (Горлівська ЦМБ), “Геній правди” (Димитрівська ЦМБ), “Живи, поете, в пам’яті людській” (Добропільська ЦМБ), “Т.Г. Шевченко – співець української слави і волі” (Краматорська ЦМБ), “Чародій українського народу” (Торезька ЦМБ), “Хто Тараса прочитав, той багатий серцем став” (Волноваська ЦРБ), “Вічний, як народ” (Мар’їнська ЦРБ), складені рекомендаційні списки літератури.

В Артемівській, Костянтинівській, Краматорській, Маріупольській для дорослих, Харцизькій міських ЦБС до популяризації шевченкіани активно залучаються можливості Інтернет-центрів. Відділом інформації та маркетингу Артемівської ЦМБ підготовлено вебліографічний список “Шевченко в Інтернеті”, а користувачі Інтернет ЦМБ, ЦМДБ, бібліотеки-філії № 2 змогли взяти участь у малому конкурсі знавців творчості Кобзаря, який було оголошено на шевченківському порталі www.kobzar.info. В цих же бібліотеках були проведені віртуальні подорожі шевченківськими місцями “Подорожуємо до Кобзаря” – на Чернечу Гору та до Національного музею Т. Шевченка у Києві.

Інтернет-центр Костянтинівської ЦМБ пропонує користувачам покажчики сайтів “Шевченкіана”, “На допомогу вчителю української мови та літератури”, Інтернет-подорожі “Душа народу в його мові”, віртуальні екскурсії “Кобзар-інфо”.

У Маріупольській ЦМБ для дорослих використовуються бази даних на нетрадиційних носіях: (“Шевченківська енциклопедія”); створено папку рефератів, що висвітлюють життя і творчість Т.Г. Шевченка; на web-сторінці бібліотеки розміщено “Літературний календар – 2004”. Великим попитом користується CD-ROM “Історія України”, де представлені матеріали з шевченкіани.

Бібліотеками області систематично надається інформація про нові надходження літератури шевченківської тематики викладачам української мови та літератури, учням загальноосвітніх шкіл, студентам середніх і вищих навчальних закладів, членам аматорських літературних об’єднань, товариства “Просвіта” та іншим категоріям користувачів.

Участь в огляді дозволила бібліотечним працівникам застосувати різноманітні, нетрадиційні форми масової роботи, які вилилися у справжні

шевченківські свята. Такими святами стали конкурси читців на краще виконання поезій Т.Г. Шевченка, що пройшли в більшості бібліотек області.

Високий рівень підготовки, сценічної культури та знання поезії Т.Г. Шевченка показали майстри художнього слова, що взяли участь у районному конкурсі “Оновлена земля шанує Кобзаря”, організованому Мар’їнською ЦРБ. Окрасою конкурсу стало виконання пісень “Зоре моя, вечірня”, “Спи, Тарасе, батько рідний” учасниками колективів художньої самодіяльності сіл Павлівка та Степне.

На високому емоційному рівні в Авдіївській міській ЦБС пройшов бенефіс читачки К. Анікеєвої – учасниці конкурсу читців творів Т.Г. Шевченка та обласної олімпіади з української мови та літератури.

Конкурс художнього читання “І оживе про тебе світла пам’ять на моїй оновленій землі”, що відбувся в Сніжнянській ЦМДБ, дозволив не тільки виявити кращого читця поезій Кобзаря, але й послухати вірші місцевого поета І. Гордієнка, присвячені велетню української поезії.

В Горлівській міській ЦБС конкурс читців “В сім’ї вольній, новій” пройшов під патронатом міського голови В.О. Рогача. Переможниця конкурсу – читачка ЦМБ ім. Т.Г. Шевченка Л.І. Подерягіна – стала лауреатом обласного конкурсу читців.

В координації з міським відділом освіти, краєзнавчим музеєм був організований конкурс читців “Кобзареві передзвони” у Слов’янській міській ЦБС. Лауреати одержали призи, виготовлені аматорами Центру дитячої та юнацької творчості.

Святково, небуденно пройшли подібні заходи у Дебальцівській (“Добро найкраще у світі”), Єнакіївській (“І твоя, Кобзарю, слава не вмре, не поляже”), Костянтинівській (“Співучий голос Кобзаря”), Краматорській (“Є в Шевченка народження дата, дати ж смерті в Шевченка нема”) міських, Першотравневій (“В сім’ї вольній новій”), Слов’янській (“Світло Шевченкової душі”), Тельманівській (“Кобзареві передзвони”), Шахтарській (“Гортаючи сторінки “Кобзаря”) районних ЦБС, бібліотеках Старобешівського району (“Безсмертне слово Прометея”). А у Волноваській районній ЦБС у конкурсі на краще виконання творів Т.Г. Шевченка “Разом з Кобзарем” змагалися бібліотечні працівники.

Виявити творчі здібності читачів-дітей дозволили конкурси малюнків, рефератів, прозових та поетичних творів “Ми тебе не забули, Тарасе”, “Природа у творах Т.Г. Шевченка», «Мій Тарас Шевченко», “Моє ставлення до особистості і творчості Т.Г. Шевченка”.

Зацікавленість як читачів-дітей, так і дорослих Білозерської бібліотеки-філії Добропільської міської ЦБС викликали творчі роботи учасників студії образотворчого мистецтва “Палітра”, зокрема, О. Лепіліна (“Тече вода з-під явора”, “Думка”, “Тополя”).

Конкурс творчих робіт “Осінь з Шевченком” провела Костянтинівська міська ЦБС. До конкурсу за темами: “Поезія Шевченка”, “Шевченко-прозаїк”, “Мій Шевченко” приймалися прозові твори та вірші, присвячені Кобзарю, роботи самодіяльних ілюстраторів творів Т.Г. Шевченка тощо.

Прилученню читачів до творчого спадку великого поета сприяли конкурс на кращий вірш, присвячений Т.Г. Шевченку, який провела Новоазовська районна бібліотека, літературна зустріч “Поетичний вінок Кобзареві” у Краматорській міській ЦМБ), де виступила місцева поетеса З. Дударик з віршами зі своєї збірки “З Кобзарєвої криниці”.

Відродженню інтересу до української художньої книги, зокрема, творів Т.Г. Шевченка допомагають комплекси заходів: тижні, декади української літератури, шевченкової книги “І полинуло мудре Тарасове слово” (Волноваська районна ЦБС), “Наш Шевченко” (Авдіївська міська ЦБС) “Доля, подібна легенді” (Старобешівський район), “Ми чуємо тебе, Кобзарю, крізь століття” (Красноармійська районна ЦБС), “І шумить по Україні славне ім'я Кобзаря” (Шахтарська міська ЦБС), “Здійснився твій заповіт – є Україна й буде” (Краматорська міська ЦБС), “Шевченко – великий український поет” (Ясинуватська районна ЦБС), “Земний уклін тобі, Тарасе наш” (Слов'янська районна ЦБС).

На високому емоційному рівні пройшли літературно-музичні вечори “Я так ніжно їх любив...” (Горлівська міська ЦБС), “В сім'ї вольній, новій” (Добропільська міська ЦБС), “І стежечка, де ти ходила...” (Олександрівська районна ЦБС), “Серце поета в серці України” (Шахтарська районна ЦБС) та ін. На вечорі, проведеному в Харцизькій ЦМБ, священнослужитель О. Мельник на вшанування пам'яті Кобзаря подарував бібліотеці книги від імені церкви.

Ефективними формами стали шевченківські читання “Доля подібна легенді”, “Кобзарєве слово”, “Т.Г. Шевченко – новатор”, “Великий співець українського народу”, що пройшли в більшості бібліотек області.

Повсюдно застосовувались такі форми, як усні журнали, уроки народознавства, конкурси знавців творчості Кобзаря, брейн-ринги, заочні подорожі по шевченківських місцях, літературні ігри, години поезії і т. ін.

Так, в бібліотеках Мар'їнської районної ЦБС до душі прийшлася читачам така форма популяризації шевченкіани, як інтелектуально-розважальний калейдоскоп “Що ти знаєш про Шевченка?”, Амвросіївської районної ЦБС – заочна мандрівка до музею Т.Г. Шевченка в Кирилівці, Тельманівської районної ЦБС – театралізоване свято “Дивний сон”, Волноваської районної ЦБС – літературні мандри “Шляхами великої долі”, Добропільської районної ЦБС – літературна гра-хроноскоп “Кобзар у вашому домі”.

Добропільська ЦМБ зацікавила читачів таким заходом, як віршоліт по країнах СНД: «Кобзарю, батьку, славить світ твоє ім'я», Миколаївська сільська бібліотека-філія Костянтинівської районної ЦБС – літературним вечором “Земний уклін тобі, Кобзарю”, Димитрівська ЦМБ – літературною одиссеєю “Постать велетня”. У бібліотеках Селидівської міської ЦБС відбулися бесіди-діалоги “Великий співець українського народу”, подорожі-експедиції “Вінок Тарасові Шевченку”, поетичні ранки “Шевченкове слово живе”.

Популярність серед читачів Донецької ЦБС для дорослих набули літературна година “Дві великі душі” (Шевченко і Лермонтов), літературно-музичний вернісаж “Велич та слава українського народу”, літературна гра “Шевченко і Росія”.

В бібліотеках Красноармійської міської ЦБС запроваджено такі цікаві форми роботи, як тематико-літературна експедиція “Горить вогонь у серці Прометея”, брейн-ринг “Гілки Тарасового роду” та книжковий базар “У своїй хаті своя правда, і сила, і воля”.

Активно залучаються до популяризації шевченкіани клуби за інтересами, які мають на меті виховання поваги й любові до українського слова. Заходи, присвячені життю і творчості Т.Г. Шевченка, пройшли в клубах “Подруга” (Мар’їнська районна ЦБС), “Берегиня” (Авдіївська міська ЦБС), “Сузір’я” (Добропільська районна ЦБС), “Шанувальники рідної мови” (Димитрівська міська ЦБС), “Джерело”, “Зодіак”, “Біля самовара” (Шахтарська міська ЦБС), “Калець” (Володарська районна ЦБС), “Світлиця” (Харцизька міська ЦБС).

Діяльність бібліотек щодо вшанування пам’яті видатного поета і художника широко висвітлюється в засобах масової інформації. Практично в кожній міській і районній газетах були опубліковані матеріали про бібліотечні заходи, що проходять в рамках огляду, інформаційні повідомлення про надходження нової літератури до бібліотечних фондів. Єнакіївська ЦМБ для дітей на сторінках газети “Тінейджер” провела літературну гру-марафон “За Кобзарем”, залучивши до заходу широке коло учасників. Співробітники Краматорської ЦМБ регулярно проводять радіочитання “Відкриваючи творчість генія”, бібліотекарі Дружківської ЦМБ виступили з повідомленням “Про особисте життя поета”, радіооглядом “Він – у наших серцях, в наших житлах і храмах”. На Слов’янському міському радіо існує постійна рубрика “Бібліотека біля мікрофона”, де звучать радіоогляди нових видань шевченкіани.

Удосконаленню діяльності бібліотек сприяла методична допомога Донецької обласної наукової бібліотеки ім. Н.К. Крупської, центральних міських і районних бібліотек. З метою підвищення кваліфікації бібліотечних працівників 25-26 лютого 2004 р. на базі Горлівської ЦМБ ім. Т.Г. Шевченка відбулися заняття лабораторії обміну досвідом “Світло великої душі: популяризація творчої спадщини Т.Г. Шевченка у бібліотеках” для працівників відділів обслуговування центральних міських і районних бібліотек.

Фахівцями науково-методичного відділу обласної бібліотеки з метою надання консультаційної допомоги в організації огляду, популяризації творчої спадщини Т.Г. Шевченка здійснені виїзди до бібліотек мм. Горлівка, Єнакієве, Ясинувата, Олександрівського, Першотравневого районів.

Майже в усіх ЦБС пройшли семінари, засідання клубів бібліотечних працівників, дні професійних знань за темою огляду. Для практичної допомоги бібліотекарям складені методичні поради “Світоч української культури” (Горлівська міська ЦБС), “Популяризація творчої спадщини

Т.Г. Шевченка у бібліотеках” (Волноваська районна ЦБС), “І мене в сім’ї великій...” (Добропільська районна ЦБС), “І подвиг Прометея, і велич Кобзаря” (Мар’їнська районна ЦБС), “Світ великої душі” (Першотравнева районна ЦБС).

За підсумками огляду обласний оргкомітет відзначив переможців бібліотечками української літератури, Почесними грамотами та листами подяки управління культури облдержадміністрації, обласної наукової бібліотеки ім. Н.К. Крупської, обласної бібліотеки для дітей ім. С.М. Кірова, заохочувальними призами обласної бібліотеки для юнацтва.

В цілому, обласний огляд показав, що бібліотеки області активно працюють у плинні відродження української національної культури, а популяризація творчої спадщини Т.Г. Шевченка є одним з провідних напрямів їх роботи.